

Cemalettin Çelebi (1864-1923)

1864 yılında Nevşehir'in Hacibektaş ilçesinde doğdu. Hacibektaş Veli Dergâhının Şeyhi Feyzullah Çelebi'nin oğludur. Babasının ölümü üzerine 1876'da yerine geçerek Çelebi unvanını aldı. Medresede Arapça ve Farsça öğrendi. İcazet alarak Hacibektaş Medresesinde yedi yıl Müderrislik yaptı. I. Dünya Savaşında kurduğu milis kuvvetleri ile Doğu Cephesinde Ruslarla savaştı. Millî Mücadelede Mustafa Kemal Paşanın yanında yer aldı. Atatürk'ün Samsun'a çıkışını izleyen günlerde O'nunla temas kurmaya çalıştı. Mustafa Kemal Paşa Anadolu toprağına ayak bastığı zaman her yerde olduğu gibi, Amasya'da da coşkuyla karşılandı. Amasya Müftüsü Hacı Tevfik Efendi, beraberinde şehrin ileri gelenleri ve Mili Mücadeleye inanmış vatansever din adamları olduğu hâlde Atatürk'ü şehrin dışında karşıladı ve Ona yüksek sesle: "Paşam. Bütün Amasya emrinizdedir... Gazanız mübarek olsun..." dedi. Amasya'da Mustafa Kemal'i karşılayan heyetin içinde Cemalettin Çelebi de bulunuyordu. Erzurum Kongresi ve Sivas Kongresi sonrasında Ankara'ya geçerken, Mustafa Kemal Paşa Hacibektaş'a uğrayarak 23 Aralık 1919 günü Milli Mücadelenin manevi mimarları arasında yer alan Cemalettin Çelebi ile baş başa uzun bir görüşme yaptı ve geceyi O'nun evinde geçirdi. Mustafa Kemal Paşa ertesi gün Hacibektaş Veli türbesini ziyaret ettikten sonra Ankara'ya gitmek üzer yola çıktı. Mustafa Kemal Paşa Kurtuluş Savaşı hazırlıklarını yaparken Cemalettin Çelebi'ye özel bir önem veriyordu. Bu önemi Büyük Nutuk'ta şöyle dile getiriliyordu: 2 Ocak 1920 tarihinde, Cemiyet Merkez Heyetlerine, Hacibektaş'ta Çelebi Cemalettin Efendi'ye Mutki'de Hacı Musa Bey'e ayrıca bir tebliğde bulunduk. Bu tebliğimizin metni ve yazılış biçimi şöyledi:... *"Yolculuğumuz sırasındaki gözlem ve incelemelerimiz bizlere, gerçek koruyucu olan Ulu Tanrı'nın ilâhî lûtfuyla tecellî eden millî birliğimizin dayanmış olduğu millî teşkilâtın, kökleşmiş, millet ve memleketin geleceğini kurtarmak için gerçekten güvenilir bir kuvvet ve kudret haline gelmiş olduğunu, şükürler olsun gösterdi. Dış durum, bu millî birlik ve kararlılık sayesinde ve Erzurum - Sivas Kongreleri esasları çerçevesinde, vatanın ve milletin çıkarlarına elverişli bir şekle girmişdir. Kutsal birliğimize, kararlılık ve imanımıza dayanarak, meşru isteklerimizin —elde edileceği güne kadar, büyük bir dirençle çalışılması ve bu bildirimizin genelge halinde köylülere varıncaya kadar bütün millete duyurulması rica olunur"*. Milli Mücadeleye ve Mustafa Kemal Paşa'ya gönülden inanarak milli bir dirençle çalışan Cemalettin Çelebi TBMM'nin I. Döneminde Kırşehir'den Milletvekili seçildi. Ancak hasta olduğunu belirterek Meclise katılamayacağını bir telgrafla Başkanlığa arz etti. Buna rağmen 25 Nisan 1920'deki Başkanlık Divanı seçiminde II. Başkanvekilliğine seçildi. Durumun kendisine telgrafla bildirilmesi üzerine 26 Nisan'da Başkanlığa sunduğu bir telgraf dilekçesiyle hakkında gösterilen iltifat ve teveccühe teşekkür ederek Devleti haricî tehlikelerden kurtarmak için yüksek bir duygu ile kurulan Yüce Meclise seçilmekten onur duyduğunu, ancak yataktan kalkamayacak derecede hasta olması itibarıyla bu kutsal görevi ifadan mahrum olduğuna üzüldüğünü ifade ve bu haklı özrünün kabulü ile izinli sayılmasını istedi. Bu isteği Genel Kurulca da uygun görülerek süresiz izinli sayıldığı hakkındaki karar 29 Nisan 1920'de kendisine bildirildi. İzni 10 Ekim 1920, 22 Nisan 1921 ve 29 Nisan 1921 tarihlerinde üç defa uzatıldı. 20 Ocak 1923'te Hacibektaş'ta öldü.

Nâsır YÜCEER

KAYNAKÇA

A'dan Z'ye Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Dönemi, ABC Yayın Grubu, İstanbul 2005.

ATATÜRK, M. Kemal, **Nutuk**, 1. Cilt, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Ankara 1981.

KUTAY, Cemal, **Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevî Mimarları**, Ankara 1972.

Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, TBMM Vakfı Yayınları No: 6, Ankara 1995.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cemalettin-celebi-1864-1923/?pdf=3732> adresinden erişilmiştir